

Asia: VN/4165/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Rakennetun ympäristön tiedot ovat tällä hetkellä vaikeasti saavutettavissa ja hyödynnettävissä. Esitysluonnos rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista on erittäin tarpeellinen. Useimmilla maakuntien liitoilla on tekniset valmiudet toteuttaa tietojen luovutus teknisen rajapinnan avulla. Kaikkien liittojen ja erityisesti kuntien osalta tilanne ei kuitenkaan ole sama, minkä vuoksi on hyvä, että lakiluonnoksessa huomioidaan (12 §) tietojen vaihtoehtoinen tallentamistapa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Julkisessa tietopalvelussa sekä teknisen rajapintapalvelun kautta annettavissa aineistoissa tulee selkeästi olla esillä tieto tarkasteltavan kaavan vaiheesta (luonnos, ehdotus, maakuntavaltuuston hyväksymä, lainvoimainen).

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyt muutokset ovat yleisesti ottaen hyviä ja kannatettavia. Kaavojen tuottaminen paperisen kaavakartan sijaan digitaalisessa tietomallimuodossa on kannatettava. Maakuntien liitot ovat jo yhdessä ympäristöministeriön kanssa maakuntakaavojen harmoni-sointihankkeessa (HAME) tuottaneet maakuntakaavan tietomallin.

Esitysluonnoksessa maankäyttö- ja rakennuslain 29 §:n 2 momentin mukaan kaava esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla. Valtakunnallisesti yhtenäisen esittämistavan saavuttaminen tulee olemaan vaikeaa. Tällä hetkellä maakuntakaavojen viralliset esittämistavat poikkeavat tästä yhtenäisestä HAME-tietomallin mukaisesta esittämistavasta. Kaavan esitystapaa on ohjattu kaavamerkintäasetuksella. Maakuntien erilaisista lähtökohdista johtuen käytetyt kaavamerkinnät ovat erilaistuneet tarpeesta kehittää uusia merkintöjä.

Uuden lainsäädännön ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tullessa käyttöön ympäristöministeriön ohjaavuus virallisten kaavojen esittämistapaan todennäköisesti kasvaa, kun yhteinen esittämistapa määritellään rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä. Valmisteltaessa valtakunnallisesti yhteistä esittämistapaa tulee edelleen varmistaa esitystavan joustavuus ja kehittäminen, jotta tulevaisuuden kaavoitustarpeet ja alueelliset erityispiirteet voidaan jatkossakin kaavoituksessa huomioida riittävän monipuolisesti.

Esitysluonnoksessa todetaan, että maakuntakaavat sisältävät usein sanallisia suunnittelu-, rakentamis- ja suojelumääräyksiä, joiden esittäminen kartalla ei ole tarkoituksenmukaista. On tärkeää, ettei näitä määräyksiä eroteta kaavan muista merkinnöistä. Maakuntakaavan ohjausvaikutus kohdistuu erityisesti kuntatason yleis- ja asemakaavoitukseen. Maakuntakaavan suunnittelutasoa on viime aikoina haluttu viedä strategisempaan suuntaan ja näin ollen sanallisten suunnittelumääräysten rooli on korostunut annettaessa suunnitteluperiaatteita yksityiskohtaisempaa kaavoitusta ohjaamaan. Näiden määräysten tulee olla helposti ja selkeästi löydettävissä ja yhdistettävissä kaavakohteisiin tai koko kaava-alueeseen. Maakuntakaavan lukemisen tulee lakimuutoksen myötä helpottua, jotta maakuntakaavaa soveltavien viranomaisten, kansalaisten ja sidosryhmien näkökulmasta maakuntakaava on yksiselitteisesti luettavissa.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) muutoksen luonnoksen 29 §:n otsikosta tulee poistaa sana sisältö (Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa). Maakuntakaavan sisällöstä säädetään MRL 28 §:ssä. Jatkotyössä tulee huomioida myös muutostarpeet koskien maankäyttö- ja rakennusasetusta.

MRL 30 §:ssä on tarpeen säilyttää jatkossakin mahdollisuus antaa maakuntakaavassa suunnittelumääräysten lisäksi myös suojelumääräyksiä.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Esitysluonnoksessa esitetyt tavoitteet ovat hyviä ja tavoiteltavia. Alueidenkäytön suunnittelun digitalisaatiossa on tärkeää varmistaa, etteivät tekniset ratkaisut, kaavoituksen yhteismitallistaminen tai kaavan esitystavan vakioitu muoto rajoita tai ohjaa suunnittelua vaan toimivat suunnittelun työkaluina. Kaavoituksessa tulee pystyä jatkossakin huomioimaan alueiden erilaiset olosuhteet ja käyttää kaavainstrumentteja joustavasti kunkin alueen omien tarpeiden mukaisesti.

Esitysluonnoksen kappaleessa kolme on esitetty, että tiedon käytösäännöillä ja luokittelulla voidaan nykyistä paremmin ennaltaehkäistä kansallisen turvallisuuden kannalta herkin tiedon päätymistä alueidenkäytön suunnitteluprosessiin. Ko. tavoite on tärkeä, mutta samalla tulee varmistaa, että kaavoitusviranomaisilla on pääsy kansallisen turvallisuuden kannalta herkkään tietoon ja mahdollisuus ottaa se huomioon alueidenkäytön suunnittelussa eri toimintojen yhteensovittamisessa.

Esitysluonnoksen kappaleessa viisi on esitetty vaihtoehtoisia toteuttamisvaihtoehtoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmälle. Näistä hybridimalli on hyvä ja kannatettava. Kunnille ja maakuntien liitoille, joilla ei ole mahdollista itse ylläpitää omaa järjestelmää tietojen ja rajapintaratkaisujen tuottamiseen, tulee olla myös vaihtoehtoinen tapa tuoda tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Lakiluonnoksen 16 §:ssä säädetään maksuista. Lakiluonnoksen mukaan viranomaisilla olisi oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Maksuja voitaisiin periä Suomen ympäristökeskuksen toimesta vain tarpeellisista toimista, kuten rajapintojen perustamisesta, ylläpidosta ja käyttöoikeuksien perustamisesta. Esityksen mukaan kunnille rajapintapalvelut ja tiedot olisivat kuitenkin aina maksuttomia. Myös maakuntien liitot tulee lukea niiden viranomaistahojen joukkoon, jotka saavat maksutta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, ja joiden rajapintapalvelut ovat maksuttomia.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Ei huomautettavaa

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Ei huomautettavaa.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Ei huomautettavaa.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinneissa kappaleessa 4.2.1.7 on arvioitu muutoksesta aiheutuvia kustannuksia kuntatalouteen. Maakuntien liitoissa on jo siirrytty liittojen yhteisen HAME-tietomallin mukaiseen kaavojen toteutukseen sekä yhteisiin rajapintaratkaisuihin perinteisen paperimaakuntakaavan rinnalla. Tästä syystä muutos toimintatavoissa, tiedonhallinnassa, tietojärjestelmissä tai ohjelmistoissa ei aiheuta merkittäviä kustannuksia maakuntien liitoille. Maakuntien liitoissa pitkään tehty työ tulee ottaa lähtökohdaksi siirryttäessä RYTJ:n vaatimaan, uuteen valtakunnallisesti yhtenäiseen koneluettavaan tietomallimuotoon.

Sekä kunnat että maakuntien liitot tulevat tarvitsemaan teknistä tukea, kunnat myös taloudellista tukea siirryttäessä tuottamaan aineistoja yhteisissä tietomalleissa ja välittämään niitä rakennetun

ympäristön tietojärjestelmään Suurimmat haasteet toteuttaa lain edellyttämät uudistukset lienevät pienillä, jo valmiiksi vaikeassa taloustilanteessa olevilla, ja pienillä resursseilla toimivilla kunnilla ja siten vaikutusten arviointia edellä mainituista lähtökohdista olisi syytä täydentää.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Ei huomautettavaa.

Mäkeläinen Erika
Varsinais-Suomen liitto - Maankäytön ja ympäristön vastuualue